

INGEZONDEN.

De redactie behoudt zich voor, ter bevordering van spoedige plaatsing der stukken, zoo noodig eenige bekorting aan te brengen.

HET VÓÓRKOMEN VAN ENCEPHALITIS POSTVACCINALIS BIJ ZEER JONGE KINDEREN.

Naar aanleiding van het belangwekkende artikel van collega JULIUS (dit *Tijdschrift* No. 34, 20 Augustus 1938) zou ik gaarne eenige opmerkingen maken.

Na berekend te hebben, dat de kans op „spontane encephalitis” bij kinderen in het eerste levensjaar in een willekeurig te bepalen periode van 15 dagen 1 op 29000 bedraagt, welk getal volgens collega JULIUS principieel overeenkomt met de frequentie der postvaccinale encephalitis in dezelfde leeftijdsgroep, besluit hij: „Volgens deze berekening, waarvan de cijfers niet geflatteerd zijn, moeten ten minste 2 van de 3 gevallen van de zoogenaamde postvaccinale encephalitis bij 0—1-jarige kinderen op coincidentie berusten.” Mijns inziens is deze uitspraak te absoluut en mag men ten hoogste zeggen, dat dit het geval kan zijn. Immers een bepaald aantal gevallen per jaar wil nog niet zeggen een evenredig aantal in elk tijdvak van dat jaar. Het zou daarom heel goed mogelijk kunnen zijn, dat in die bepaalde periode van 15 dagen slechts één of in het geheel geen gevallen van „spontane encephalitis” waren voorgekomen.

Een oogenblik aannemende echter, dat inderdaad 2 van de 3 gevallen van encephalitis postvaccinalis op coincidentie berusten, is het mij niet duidelijk waarom het zoeken naar een samenhang van het overblijvende derde geval, 1 op 60000 entingen dus, volgens collega JULIUS niet reëel zou zijn. In 1929 kwamen op $\pm$ 150000 revaccinaties 26 ziektegevallen aan encephalitis voor, dat wil dus zeggen 1 op ruim 57000 entingen. (Biologisch bezien is deze kans nog veel geringer, aangezien het bij alle revaccinaties niet vaststond of een geslaagde vaccinatie vooraf was gegaan, terwijl bovendien meegeteld zijn de gevallen, waarbij de immuniteit intusschen geheel verdwenen was.) Toch heeft niemand er aan gedacht deze kleine getallen niet als reëel te beschouwen of als object van wetenschappelijke bestudeering te verwaarloozen. Wanneer collega JULIUS in zijn samenvatting besluit, dat de encephalitis post vaccinationem bij zeer kleine kinderen (0—1-jarige) niet anders is dan een samentreffen van encephalitis, die bij jonge kinderen veelvuldig gediagnosticeerd moet worden, met de handeling van de inenting, is deze conclusie wel zeer gedurfd, daar zij slechts voor 66.6 pCt. bewezen is.

De vraag mag voorts gedaan of de berekening van collega JULIUS betreffende de 0—1-jarige kinderen wel juist te noemen is. Vooreerst dient men, wil men de kans op coincidentie van beide genoemde encephalitides juist berekenen, uit te gaan van eenzelfde tijdsperiode. Men moet derhalve, wat de encephalitis postvaccinalis aangaat, niet in rekening brengen de frequentie in het tijdvak 1924 tot heden, zooals collega JULIUS gedaan heeft, maar de kans, die de 0—1-jarige kinderen in de periode 1931—1937 geloopt hebben, na inenting hersenontsteking te krijgen. Volgens officieele opgaven bedroeg het aantal vaccinaties in de jaren 1931—1937 29813. In deze periode hebben zich bij 0—1-jarigen 2 gevallen van hersenontsteking na inenting voorgedaan. De frequentie der postvaccinale encephalitis bedroeg derhalve 1 op ongeveer 15000. De kans op „spontane encephalitis” bedroeg volgens collega JULIUS 1 op 29000. Met andere woorden op zijn hoogst de helft der gevallen van encephalitis postvaccinalis bij 0—1-jarige kinderen zouden op coincidentie kunnen berusten.

Behalve deze correctie is er nog een opmerking te maken. Collega JULIUS gaat blijkbaar van de veronderstelling uit, dat de kansen op „spontane encephalitis” het geheele jaar door praktisch gelijk zijn, althans hij schrijft: „Indien de kans, dat de aandoening in het eerste levensjaar ontstaat, 1 op 1200 is, dan is de kans 1 op 2400, dat de encephalitis in het eerste of in het tweede halfjaar ontstaat; met andere woorden de kans, dat encephalitis in een willekeurig te bepalen periode

van 15 dagen valt, treft men aan bij 1 op $365/15 \times 1200$ kinderen, dat is bij 1 op 29000 kinderen." De kans evenwel, dat een kind in een periode van 15 dagen na de inenting (welke ik zou willen laten beginnen met den 5en dag na de vaccinatie en eindigende op den 19en dag) encephalitis krijgt, is allesbehalve gelijk. Van den 5en—9en dag en van den 14en—20en dag is deze kans minimaal, daarentegen van den 9en—14en dag ongeveer viermaal zoo groot als in beide genoemde tijdvakken tezamen. Volgens het Algemeen samenvattend rapport van de Encephalitis-Commissie van 1932 toch is het gebleken, dat in 80 pCt. van het aantal gevallen van encephalitis postvaccinalis de tijdsruimte tusschen de inenting en het waarnemen der eerste ziekteverschijnselen besloten ligt tusschen den 9en en den 13en dag na de vaccinatie (met een opeenhooping der gevallen op den 11en en 12en dag). Een kleine berekening leert, dat de frequentie der postvaccinale encephalitis in laatstgenoemd tijdvak 1 op rond 19000 bedroeg (alles natuurlijk betrekking hebbende op de periode 1931—1937).

De vraag is nu hoe groot de kans geweest is, dat de „spontane encephalitis” in het genoemde tijdvak van 5 dagen is gevallen en zoo de postvaccinale encephalitis nabootste. Deze kans treft men aan bij 1 op $365/5 \times 1200$ kinderen, dat is bij 1 op ruim 87000 kinderen. Dit getal wijkt belangrijk af van de zoo even genoemde frequentie der postvaccinale encephalitis. Volgens deze berekening kunnen derhalve ten hoogste 2 van de 9 gevallen van encephalitis postvaccinalis bij 0—1-jarige kinderen op coincidentie berusten. Hieruit volgt, dat het vóórkomen van encephalitis postvaccinalis bij zeer jonge kinderen (0—1-jarige) maar voor een zeer klein gedeelte verklaard kan worden uit een samentreffen van „spontane encephalitis” met de handeling der vaccinatie.

Dordrecht, 2 September 1938.

A. C. DROGENDIJK.

SUBSTITUTIE VAN HET CORPUS LUTEUM DOOR PROGESTERON- INSPUITINGEN.

In de mededeeling van KORS (blz. 3976, 13 Augustus 1938) werd bij een vrouw, die ongeveer 8 weken zwanger was, operatief het corpus luteum verwijderd. Dank zij progesteroninspuitingen bleef de graviditeit zich normaal ontwikkelen.

De behandeling door collega KORS ingesteld lijkt heel logisch en het resultaat zeer bevredigend. In *The Journ. of the Amer. med. Association* van 6 Augustus 1938, berichten op blz. 519 JONES en WEIL echter over een vrijwel soortgelijk geval. Operatief werd een corpus luteum verwijderd bij een vrouw, die voor 58 dagen, dus ook ruim acht weken, voor het laatst gemenstrueerd had. Ondanks het feit, dat geen corpus-luteumhormoon werd toegediend, ontwikkelde de zwangerschap zich geheel normaal. Van een tweede corpus luteum ontdekte men bij de operatie geen spoor.

Vergelijking van deze beide gevallen toont nog eens aan, dat men heel voorzichtig moet zijn met het beoordeelen van uitkomsten, verkregen met hormonen.

Meppel, 7 September 1938.

J. J. KAMPS.

EEN GEVAL VAN CASTRATIE.

Collega F. S. MEIJERS maakt mij terecht opmerkzaam op mijn verzuim, dat ik, in het artikel over bovengenoemd onderwerp (in dit *Tijdschrift* van 3 September 1938, blz. 4322) vergeten heb den leeftijd van den patiënt mede te deelen. Bij alle vraagstukken in zake castratie is het, voor de beoordeeling, noodzakelijk te weten, hoe oud de patiënt op het tijdstip van de operatie was. Daarom vermeld ik, dat de bewuste patiënt toen 35 jaar was.

Amsterdam, 13 September 1938.

B. PREMSELA.